

Tednik

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 45.

V Ljubljani, 9. listopada 1906.

XLVI. leto.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji. Naročnino prejema Frančišek Őrnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglasi in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{8}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 30 h petit-vrsta. Večkratno objavlanje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Vsebina: Vabilo. — Dvojna mera. — Naš denarni zavod. — Imenovanja na kranjskih srednjih šolah. — Spomini na Belgrad. — Počenje Jožefa Travnca. — Novo učilo. — Iz naše organizacije. — Književnost in umetnost. — Politiški pregled. — Vestnik. — Razgled po šolskem svetu. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati.

VABILO.

Tretji občni zbor „Slovenske Šolske Matice“

bo

v četrtek, dne 27. decembra 1906 ob 3. uri popoldne
v „Mestnem domu“ v Ljubljani
po naslednjem dnevnem redu:

1. Pozdrav predsednika.
2. Predavanje g. ravnatelja Viktorja Bežka o „prirodni pedagogiki“.
3. Poročilo tajnikovo o društvenem delovanju.
4. Poročilo blagajnikovo o denarni upravi.
5. Pregled in odobrenje letnih računov o društvenem gospodarstvu.
6. Določitev nagrad za knjižna dela za bodočo upravno dobo in nagrad za glavne funkcionarje.
7. Proračun za prihodnje tri leta.
8. Odobrenje poslovnika.
9. Volitev: a) predsednika in osem odbornikov;
b) treh odborniških namestnikov;
c) treh računskih presojevalcev.
10. Nasveti posameznih članov, ki pa se morajo vsaj do 5. decembra 1906 naznaniti odboru, da jih poprej odobri in postavi na dnevni red.

Zvečer istega dne bo učiteljski sestanek v prostoru, ki se določi pozneje.

Po treh letih stopi odbor zopet pred društvene člane, da jim poda verno sliko o svojem delovanju v drugi triletni upravni dobi in da sprejme od njih navodila za bodočo dobo. Zato vabi odbor vse p. n. društvenike, da se v kolikor možno obilem številu udeležijo občnega zbora.

V Ljubljani, dne 2. novembra 1906.

Odbor „Slovenske Šolske Matice“.

H. Schreiner,
predsednik.

Fr. Gabršček,
tajnik.

Dvojna mera.

+ V Avstriji vladajo še vedno tako čudni nazori o pravičnosti, da se mora človek večkrat nehote vprašati, živi li še v ustavoverni državi, kjer veljajo zakoni za vse državljane v enaki meri.

„Učiteljski Tovariš“ je imel že mnogokrat priliko, opozorjati višje faktorje, da so zakoni za vse avstrijske državljane enaki. A žal, da najčesee brezuspešno.

Danes smo zopet tu!

Na strani 467. Heinzeve izdaje šolskih zakonov za Kranjsko čitamo ta-le zakon iz l. 1874. z dne 28. februarja, dež. zak. št. 6, § 6:

Ponavljalni pouk se daje trikrat v tednu, vselej najmanj po dve uri, in sicer dvakrat za dečke in enkrat pa za deklice posebej; krščanski nauk se v te ure ne všteva.

Ta paragraf jasno in razločno govori, da se morajo v ponavljalni šoli poučevati dečki in deklice posebej, tedaj združevati se jih pri tem pouku ne sme.

Glavni moment, ki je menda tu govoril za razdružitev, je pač ta, da se v oni starosti, ko stopa naša mladina v ponavljalno šolo, oglašča že več ali manj takozvana puberiteta in da je ravno to probujanje za našo mladino več ali manj nevarno.

Umevno je — in to bi prav lahko tudi dokazali — da so ta razlog poiskali edino le radi tega, da se vpreza učiteljstvo ter se mu nalaga več bremena.

Seveda bi bilo zaman, dokazovati našim skrbnim oblastvom, da so ti argumenti tako prazni, tako nazadnjaški, da se jim mora vsak treznomislec pedagog prav iz srca smejati. — A kar je zakon, je zakon, in tega se mora učitelj držati, ako bi bila tudi v tem zakonu uzakonjena največja budalost. In naši skrbni c. kr. nadzorniki vestnih oči pazijo na to, da se ta zakon nikakor in nikjer ne krši. In gorje onemu učitelju, ki bi le izrekel samo misel, da se naj združi mladina v ponavljalni šoli vsaj tam, kjer je nje število naravnost minimalno — na eno-razrednicah. Disciplinarni preiskavi ne uide tak učitelj, in najmanjša kazen bi še bila nos — dolg nos!

A kar je nam prepovedano, umevno, to je dovoljeno našim — katehetom. Seveda, ti tvorijo tako samostojno državo v državi.

Naši katehetje prakticirajo skoro na vseh šolah tako — so tudi izjeme, a redke! — da imajo le 1, reci eno uro na teden verouk na kranjskih ponavljalnih šolah. In da si prihranijo eno uro, zmečejo v en razred vso ponavljalno šolo, to je dečke in deklice. Pri tem pouku torej itak ne pridejo v poštev oni tehtni vzroki, ki jih navaja naša višja šolska oblast v ponavljalni šoli pri pouku, ki ga podaja učitelj.

Država v državi!

Spominjamo se še, da nekaj let sem že opozarjajo naši c. kr. okrajni šolski nadzorniki na to točko podrejene nadučitelje pri uradnih okrajnih učiteljskih skupščinah. In tudi letos je bilo to vprašanje predmet pri vseh okrajnih učiteljskih skupščinah več ali manj zanimivim debatam. — A prepričani smo v dno svoje učiteljske duše, da je ta zadeva še ravnostam, kjer je bila pred letom ali pa še prej.

Kateheti poučujejo skupno — dečke in deklice — skoro po vseh šolah kranjske vojvodine v ponavljalni šoli po eno uro na teden.

Država v državi!

Ker vemo, da naši c. kr. okrajni šolski nadzorniki, ti varuhi šolskih zakonov, ne bodo prav nič ukrenili zoper to zlorabo obstoječih zakonov in to zaradi prav lahko umljivih razlogov, ki jih sedaj ravno nočemo navajati, pozivljamo c. kr. deželni šolski svet v Ljubljani, da izda odredbo ne le vsem katehetom, temveč tudi knezoškofijskemu ordinarijatu, da morajo kateheti poučevati v ponavljalni šoli ne eno uro verouka, temveč dve uri tedensko, dečke posebej, deklice posebej.

Čudom se pa čudimo prevzvišenemu knezoškofu ljubljanskemu, da trpi med svojim svečeništvom tako zanemarjanje izpolnjevanja predpisanih dolžnosti.

Prevzvišeni! Ali ni škoda izgubljeni toliko dragocenega časa, ki se lahko tako uspešno porabi za razlaganje onih neovrgljivih resnic, ki nam pokažejo pot, ki nas privede nazaj h „Kristusu kralju“?!

Spomini na Belgrad.

Prijatelju in pobratimu Jovanu P. Jovanoviću posvetil — a.

IV.

Slovenski izletniki smo uživali v Belgradu pravo slovansko gostoljubnost. — Ne pretiravam prav nič, ako poudarjam, da so nas srbski tovariši nosili takorekoč na rokah. In duša vsej tej gostoljubnosti je bil naš iskreni prijatelj in tovariš Jovan P. Jovanović, učitelj, urednik in mestni odbornik v Kragujevcu.

Iz dolžnosti in hvaležnosti bi mu moral posvetiti vsaj en odlomek teh svojih spominov, a ker poznam njegov skromni značaj in njegovo zlato srce, opuščam to s pripombo, da je ravno Jovan P. Jovanović — ne pretiravam prav nič — najiskrenejši prijatelj Slovencev, izvrsten poznavatelj slovenskih odnošajev in najgorečnejši in najidealnejši zagovornik slovensko-srbske vzajemnosti. Najlepši dokaz tej trditvi je podal g. Danilo v podlistku „Slov. Naroda“, pisec o vtiskih s slovanskega juga povodom gostovanja slovenskih igralcev.

Svoje stalno omizje smo imeli v Belgradu v restavraciji „Pri ruskem carju“. — Restavracija je vredna vsega priporočila. — In ravno to omizje je tvorilo pravo pravcato jugoslovansko republiko „en miniatur“. Zastopan je bil tu vedno ves slovanski jug po svojih odposlancih. — V našo „republiko“ je prihitel Bulgar tovariš D. Gračarov iz Plovdiva; ogrski Srb Mlajdan se

Sklepno le še to-le: Ako ne bo zadostoval ta članek, priobčimo v kratkem imena vseh onih šol, kjer ne izpolnjujejo v začetku citiranega zakona.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

— registrovana zadruga z omejenim jamstvom. —

Promet do konca vinotoka 1906 K 210.959.87.

Naznanilo. Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Imenovanja na kranjskih srednjih šolah.

Na tem polju vladajo turške razmere, kakor kažejo zopet imenovanja letošnjih počitnic. V Kočevju je bilo razpisano mesto začasnega učitelja za prirodopis in matematiko. Na Kranjskem smo imeli takrat tri izprašane slovenske suplente za to skupino; človek bi torej mislil, da dobi to mesto domačin, tembolj, ker je v Kočevju mnogo slovenskih dijakov, katerim dobro dé, če se jim v prvem letu katera beseda pove slovenski. Nadalje mi sicer ne priznavamo posestne teorije, če ta posest bazira na krivici; toda čudno je, da so posestni teoretiki, ki so takoj pri roki, če gre za kakšno nemško posest, tukaj popolnoma pozabili, da to učiteljsko mesto zavzema Slovenec, da bi torej njegov začasni namestnik tudi moral biti Slovenec. Deželni šolski svet je baje tudi sestavil popolnoma slovenski terno.

Toda kaj se zgodi na Dunaju! Imenovali so tja Nemca, ki je bil prej na privatnem zavodu, prezrli pa so Slovence, ki so dozdej službovali kot suplentje na državnih zavodih. In sicer so to napravili jako premeteno. Prvega Slovenca, ki ima

nam je pridružil zaradi onega notranjega „inštinkta“, ki pravi, da se sorodna srca najprej najdejo. Hrvati so poslali tu sem svoje korenine: profesorja Tokanca, znanega urednika mladinskega lista „Smilja“; tovariš M. Pejnović, prefekt učiteljskega internata, nam je svedočil s svojo navzočnostjo, da smo lahko brez skrbi zaradi prenočišč, če dojdemo v Zagreb — njegove pernice so nam na razpolago; zvest pristaš nam je bil znani hrvaški pisatelj-tovariš Janko Leskovar, ki je prihitel naravnost s svojega potovanja po Nemškem v našo sredo; a predsednikom naše „republike“ smo si izbrali našega Davorina Trstenjaka, hoteč tu posnemati nekdanje moslemine, da je poturica hujši od Turka. — — A Slovenci smo rešili to „republiko“ one sramote, da niso mogle reči obmejne države, da nismo ljudje, zakaj dali smo tej „republiko“ dve Slovenki, tako častni reprezentantinji naših deklet, da sta si pridobili hipoma nebroy sre in častno ime „balkanska zvezda“ in „balkanska roža“. In vesoljno srbsko učiteljstvo se je povsem zadovoljilo s temi imeni vedoč, da „nomen est omen“. — —

In to omizje je bilo nekako torišče teh dnevov; živeli smo tu življenju, ki nam ostane trajno v spominu.

Kadarkoli smo se zbrali v omenjeni restavraciji, se je vedno nabralo okrog ostalih miz prostranega salona polno učiteljstva in mnogo odličnega belgrajskega občinstva. — In kmalu je sledila napitnica napitnici. Slovenci smo bili vedno in povsod predmet najsrčnejših ovacij.